

SENTÈNCIA 18/01 DE 3 DE SETEMBRE DE 2001

Ponent : M.I. Sr. Josep Lluís VÀZQUEZ SOTELO

ANTECEDENTS DE FET

I.- RESULTANT: Que en la causa ja referida 165-2/98 el M.I. Tribunal de Corts dictà sentència amb data 4 d'abril de 2.001 que conte la següent part dispositiva: "FALLEM: que hem de condemnar i condemnem a l'acusat Guriqbal S.S. com a responsable penalment en el concepte d'autor d'un delicte major de lesions per imprudència, sense la concurrència de circumstàncies modificatives de la responsabilitat penal, a la pena de TRES MESOS DE PRESÓ CONDICIONAL i multa de CINQUANTA MIL PESSETES, així com també al pagament de les despeses processals causades.

Com a responsables civils solidaris condemnem a l'acusat Guriqbal S.S. i a la companyia d'assegurances WINTERTHUR a abonar a la Sra. Maria Sílvia F.B. en la quantitat de 7.520.914.- pessetes, amb l'interès legalment establert, fent reserva d'accions civils per les despeses mèdiques futures.

Atesa la data del delicte objecte d'aquest sumari, un cop ferma aquesta sentència s'aplicaran els beneficis dels indults atorgats en data 15 de setembre de 1997 i 7 de desembre de 1999 per SS. EE. Els Coprínceps d'Andorra."

II.- RESULTANT: Que el citat pronunciament és fonamenta en la següent premissa o *factum* de fets que la sentència declara provats: "L'acusat Guriqbal S.S., nascut el dia 30 de juny de 1950, de nacionalitat hindú i sense antecedents penals, era titular i gerent de l'establiment comercial "LA NEU" radicat al Carrer Comte de Foix núm. 2, planta baixa, del Pas de la Casa, establiment on hi havia un subsòl on s'hi baixava per una escala de fusta que començava a sobre d'un batent de tauler de fusta i que es recolzava a sobre de dos escalons d'obra molt alts que formaven un replà d'una alçada de 50 cm, sense que dita escala tingués baranes, havent-hi un desnivell d'uns 2,75 m, escala que no tenia les mesures de seguretat adients imposades per la normativa vigent en matèria de seguretat. Dit subsòl era destinat a magatzem, per la qual cosa s'hi havia de baixar molt sovint a buscar la mercaderia que s'havia de lliurar al client.

Vers les 16,00 hores del dia 2 de juliol de 1997 la senyora Maria Sílvia F.B., que des de feia molt temps treballava de dependent a l'establiment "LA NEU", mentre despatxava a un client va haver de baixar al subsòl per anar a buscar un aparell de música i després de prendre la capsa de cartró que contenia l'aparell de música que pel seu pes, uns deu quilos, i volum va haver d'agafar amb les dues mans, va tornar cap a la planta baixa i, quan tot just havia pujat els dos primers esglaons, es desequilibrà i caigué d'esquena cap enrera, caient al terra i produint-se lesions que tardaren en curar un any i onze mesos.

L'acusat tenia concertada una assegurança voluntària amb la Cia. d'assegurances WINTERTHUR que cobria l'activitat comercial duta a terme al seu establiment."

III.- RESULTANT: Que contra la sentència va interposar recurs el processat que va resultar condemnat Guriqbal S.S. sol·licitant la revocació de la sentència per les raons que va exposar al seu escrit i que, com va resumir al tràmit d'informe en l'acte de la Vista, es resumeix en que no se li pot atribuir responsabilitat per la caiguda d'una empleada en l'escala que comunica el negoci (planta baixa) amb el magatzem situat al subterrani, perquè si bé reconeix el mal estat de l'escala "el recurrent no ho sabia ni ho podia saber". Per altra part, l'Inspector al visitar les instal·lacions es limità a "donar una recomanació" que l'escala hauria de canviar-se. A Andorra no existeix responsabilitat objecte i el recurrent entén que seria molt perillós per la seguretat jurídica obrir per via jurisprudencial una porta a la responsabilitat objectiva. Procedeix l'absolució del recurrent o com a molt la imposició d'una multa de 20.000 Pts. En quant a la responsabilitat, es va formular oposició a vàries partides, com les de farmàcia, la ITT i la IPP que considera excessives en la quantia establerta en la sentència i que haurien de reduir-se a les xifres que indica en el seu recurs: 1.259.941 Pts. per ITT; 2.250.000 Pts. per IPP, ja que el punt no ha d'avaluar-se en més de 150.000 Pts., considerant també desproporcionat el "Pretium Doloris", que al seu judici no hauria d'excedir de 600.000 Pts. Interposat el recurs i rebuts els autes en aquest Tribunal comparegueren el Ministeri Fiscal, que s'oposà al recurs i va sol·licitar la confirmació de la sentència per quant els fets atribuïts al processat recurrent constituïen un delict major de lesions per imprudència: l'escala tenia un desnivell de 2,75 m. i era perillosa tant per pujar com per baixar, no disposant de barana, havent d'haver estat reemplaçada tal com havia indicat l'Inspector en vàries ocasions. Va ser la manca de mesures de seguretat la que determinà el greu accident sofert per la lesionada, la qual havia de baixar i pujar per aquella escala unes vint

vegades cada dia per agafar i pujar a la botiga les caixes pesades i de considerable volum amb els aparells musicals o electrònics que es venien, havent fet queixa inútilment al patró pel mal estat de l'escala. Per similars raons es va oposar el recurs, en concepte de part perjudicada, la lesionada Maria Sílvia F.B. destacant que el propi Ministeri d'Interior al sancionar administrativament els fets havia apreciat la comissió de "una falta molt greu contra la seguretat en el treball". Aquesta Sala a l'admetre el recurs, assenyalà dia per a la celebració de la Vista en la que han informat pel seu ordre totes les parts que han insistit en els seus punts de vista i en les seves peticions ja avançades en els referits escrits, quedant-se els autès conclòs per dictar sentència.

FONAMENTS DE DRET

I.- CONSIDERANT: Que la qüestió fonamental a resoldre en el present recurs consisteix en decidir si l'estat de l'escala que necessàriament havien d'utilitzar les empleades de la botiga "La Neu" per anar a buscar al magatzem, en el soterrani, caixes amb equips musicals i altres aparells, pujant-los a la planta baixa, per vendre'ls al públic, és constitutiu d'una imprudència que mereix el reprotxe i la sanció penal. La decisió d'aquesta qüestió és prèvia a la de la quantia de la responsabilitat civil establerta en la sentència.

II.- CONSIDERANT: Que la Jurisprudència andorrana, ja des de la sentència del Tribunal Superior de Corts (antecessor d'aquesta Sala Penal) de 29.10.1991 (causa 274-F/86, rotlle 11-91) ha acollit la doctrina normativista de la culpa penal, per a superar les dificultats de les construccions clàssiques de lo conscient, lo volgut, lo previst i lo previsible en l'actuar humà. Segons aquest punt de vista jurisprudencial, la imprudència punible en qualsevol dels seus graus, esta integrada per un element normatiu, que consisteix en la infracció d'un precepte específic o d'un deure d'atenció i de cura, establert en les lleis o reglaments específics o, al menys, en les normes objectives de comportament i usos socials dirigits a evitar la producció de lesions o danys, ço que obliga a tots a l'adopció de la deguda precaució per a evitar la producció de resultats lesius o danyosos. Aquesta doctrina troba ja les seves arrels en un dels tres preceptes fonamentals del Dret enunciats pel gran juriconsult Ulpiano com els *tria iuris praecepta* un dels quals és *l'alterum non laedere*, que obliga a observar una atenció o diligència en el nostre comportament de forma que s'evitin aquells resultats contraris al comportament cívic

en les nostres relacions personals o professionals. A aquest primer element se n'uneix un altre, de caràcter psicològic o subjectiu, en la virtut del qual el reprotxe de culpabilitat dels actes humans no s'han de fonamentar en el "dolo" o intenció si no també en la "manca de cura", abandó, lleugeresa, o "manca d'atenció" en l'actuar quan l'agent es troba sotmès a una norma d'atenció o de cura i davant un resultat que d'alguna manera era evitable i previsible. Aquesta construcció, ha rebut el recolzament no només de doctrina científica molt qualificada sinó també dels òrgans internacionals que vetllen per la observació de normes de seguretat que evitin la producció d'accidents, d'un cost tant alt en tots els estats, podent recordar-se les normes, instruccions i recomanacions d'òrgans com la OIT i de la mateixa Unió Europea, que són suficientment conegudes i fins i tot notòries. Qüestió diferent, irrellevant en el present cas, és si per la tipificació i càstig de les imprudències punibles s'ha de seguir la tècnica del *crimen culpa* o dels *crimina culposa*, amb punició oberta i genèrica de la imprudència amb resultat lesiu com a forma de culpabilitat (*numerus apertus*) o amb tipologia tancada, de suposats específicament previstos (*numerus clausus*), aspecte, d'importància doctrinal, del qual el nou Codi Penal andorrà es refereix en l'art. 271.

III.- CONSIDERANT: Que partint de la premissa que antecedeix, no sembla en absolut dubtós que el tenir una escala en aquell pèssim estat com il·lustren les fotografies unides a les diligències i com ha ressaltat el Ministeri de l'Interior i com ha reconegut la pròpia part recurrent en el seu informe en la vista -només pot considerar-se una greu infracció d'aquest deure de cura que abasta a l'empresari respecte de les instal·lacions que han d'utilitzar els seus treballadors, com és una escala per baixar al soterrani i tornar a la planta baixa, ús que és raonable es realitzés vint vegades cada dia per anar a buscar les mercaderies sol·licitades pels compradors. Un deure d'atenció, de cura i de vigilància del correcte estat de les instal·lacions que a més d'estar exigit pels Reglaments nacionals i internacionals de seguretat en el treball es troba també en les normes establertes en els usos industrials per a evitar accidents. El reprotxe penal es indubtable i davant ell no es pot al·legar que el propietari o gerent amb domini del fet "no ho sabia". No és creïble que desconeixes aquell mal estat de l'escala que havia de veure cada dia i del que les pròpies empleades li havien donat queixes. Tampoc serveix com a justificació davant l'actuació negligent que fins aleshores "no s'havien produït accidents en l'ús de l'escala" perquè això equival a convertir el factor sort en causa de justificació d'una actuació objectivament reprotxable (a part que d'acord amb

la doctrina normativista de la culpa el grau de consciència o coneixement no te la significació que pretén el recurrent) En el present cas, a diferencia del resultat en la sentència abans citada, no hi ha lloc a contemplar un paral·lel descuit de la pròpia víctima, que pugui resoldre's acudint a l'equivalent de culpes o a la causa adequada i suficient, sinó que la no observancia de la norma de cura i atenció és exclusivament imputable al processat recurrent, qual recurs no pot ser acollit.

IV.- CONSIDERANT: Que aclarit el problema penal de l'actuació imprudent o negligent per part del processat, queden dos punts a resoldre. El primer el de la quantia de la multa, que la sentència imposà en 50.000 Pts. i que el recurrent pretén que se li redueixi a 25.000 Pts. en el seu escrit i a 20.000 en el acte de la vista. El segon l'import de les indemnitzacions civils que pels diferents conceptes: despeses de farmàcia, desplaçaments, ITT, IPP, "Pretium Doloris" i demás conceptes indemnitzadors ha establert la sentència i que el recurrent pretén que siguin reduïts. Aquest Tribunal entén que tant la multa de 50.000 Pts. és no solament proporcional sinó una sanció mínima, ja que l'altra, de tres mesos de presó condicional, no serà complida i a més es deixarà sense efecte per l'aplicació dels Decrets d'Indult últimament promulgats per SS.EE. els Coprínceps, com la sentència expressament disposà. I les indemnitzacions civils ponderades per la sentència també es consideren proporcionals i adequades compte tingut de la gravetat de les lesions sofertes, que han tardat en curar un any i onze mesos. Per tot, la sentència impugnada ha de ser confirmada en tots els seus pronunciaments.

V.- CONSIDERANT: Que les costes processals s'han d'imposar al recurrent, el recurs del qual es totalment desestimat.

Vistes la Constitució, El Codi Penal, el Codi de Procediment Penal, la jurisprudència d'aplicació, i altres fonts del Dret del Principat d'Andorra,

La Sala Penal del M.I. Tribunal Superior de Justícia d'Andorra,

D E C I D I M

1.- Desestimar el recurs d'apel·lació interposat per Guriqbal S.S. i per la Cia. d'assegurances WINTERTHUR contra la sentència dictada pel M.I. Tribunal de Corts en la causa al principi referida de data 4 d'abril del present any 2001.

2.- Confirmar la sentència en tots els seus pronunciaments.

3.- Imposar les costes del recurs als recurrents.

4.- Retornar la Causa al M. Iltre. Tribunal de Corts, amb certificació de la present Sentència, per al seu compliment i execució.

Així, per aquesta nostra sentència, definitivament jutjant, ho manem i signem.